

Türkiye’de 2018 – 2022 Yılları Arasında Müze Eğitimi ile ilgili Yapılan Tezlerin İncelenmesi *

Investigation of Theses Made on Museum Education in Turkey between 2018 – 2022

Hatice MERTOĞLU **
Zübeyde Burçin USTA ***

Öz

Son yıllarda dünyanın her alanında yaşanan gelişmeler doğrultusunda müzeler önem kazanmıştır. Müze eğitimi farklılaştırılmış, geleneksel müze anlayışı değişime uğramıştır. Bu çalışmada Türkiye’de 2018 – 2022 yılları arasında müze eğitimi ile ilgili yapılan tezlerin çeşitli kriterlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu çalışmanın yöntemi nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi olarak belirlenmiştir. Tezler, YÖK Ulusal Tez Merkezi’ne kayıtlı olan 2018-2022 yılları içerisinde yazılmış 20 lisansüstü “müze eğitimi” tezlerinden oluşmaktadır. Türkiye’de yapılan müze eğitimi ile ilgili tezler çeşitli kriterler açısından incelenmiştir. Yapılan bu çalışmada verilerin analizi betimsel olarak yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, lisansüstü tezlerin büyük bir kısmının Ankara Üniversitesi’nde yer aldığı, Eğitim bilimleri enstitüsü bünyesinde ve disiplin alanının ise Disiplinlerarası Müze Eğitimi olduğu saptanmıştır. Tezlerde genelde “çevrimiçi müze eğitimi tasarımı” konusu, nitel araştırma yönteminin ve betimsel tarama deseninin kullanıldığı, ortaokul öğrencilerinin çalışma grubu seçildiği, yarı yapılandırılmış görüşme formunun veri toplama aracı olarak kullanıldığı ve veri analiz yöntemi olarak içerik analizinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bilindiği üzere 2018’de öğretmen yetiştirme alanındaki çağdaş gelişmelere paralel olarak Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları yenilenmiştir. Bu yeniliklerden birisi de “Müze eğitimi” dersinin Eğitim fakültesi lisans programlarında tüm branşlarda Meslek Bilgisi Seçmeli Dersler grubunda yer almasıdır. Ayrıca Fen bilgisi öğretmenliği lisans programında da “okul dışı öğrenme ortamları” dersi zorunlu ders olarak yer almaktadır. Buna rağmen müze eğitimi ile ilgili tezlerin sınırlı sayıda olması dikkat çekicidir.

* Bu makalenin ilk hali 16 Aralık 2022 tarihli Uluslararası Katılımlı “Eğitimde Mükemmeliyet Araştırmaları Kongresi (EMAK-2022)” Kongresinde sunulmuştur.

** Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü, E-posta: hatice.mertoglu@marmara.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-3172-7443.

*** Uzman, Marmara Üniversitesi Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, E-posta: gurbeyburcin@gmail.com, Orcid ID: 0000-0002-8981-462X.

Bu bağlamda, yenilenen eğitim programlarında yer alan müze eğitimi derslerinin ve MEB'in son yıllarda okul dışı eğitime verdiği öneme binaen, müze eğitimi ile ilgili daha fazla lisansüstü tezlerinin yazılması, araştırmaların yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Müze eğitimi, doküman analizi, betimsel analiz, tezler

Abstract

In recent years, museums have gained importance in line with the developments in all areas of the world. Museum education has been differentiated and the traditional museum understanding has changed. In this survey, it is aimed to consider the theses made on museum education in our country between 2018 – 2022 years according to various criteria. The method of this survey was detected as document analysis, which is one of the qualitative research methods. Theses consist of 20 postgraduate “museum education” theses written in 2018-2022, which are registered to YOK National Thesis Center. The theses about museum education in our country have been considered in terms of various criteria. In this study, the analysis of the data was made descriptively. In accord with the results of the research, it has been detected that most of the postgraduate theses are located in Ankara University, within the Institute of Educational Sciences and the discipline area is Interdisciplinary Museum Education. It has been detected that the subject of “online museum education design” is generally used in the theses, the qualitative research method and descriptive scanning design are used, the survey group of secondary school students is selected, the semi-structured interview form is used as a data collection tool, and content analysis is used as a data analysis method. As it is known, in line with the contemporary developments in the field of teacher training, Teacher Training Undergraduate Programs were renewed in 2018. One of these innovations is that the “Museum education” course is included in the Vocational Knowledge Elective Courses group in all branches in the undergraduate programs of the Faculty of Education. In addition, “outdoor school learning environments” course in the undergraduate program of science teaching. Despite this, it is noteworthy that the theses on museum education are limited in number. In this context, it can be suggested that more postgraduate theses and researches be conducted on museum education, in view of the museum education courses included in the renewed education programs and the significance given by the Ministry of National Education to out-of-school education in recent years.

Keywords: Museum education, documentary analysis, descriptive analysis, thesis

Summary

Introduction

Museum education is an education with many intellectual, cognitive and sensory dimensions. With museum education, the acculturation process of individuals is developed based on various concepts, values and knowledge by using pedagogical methods (Çakır İlhan, 2019). Parallel to the developments in every field in the world, there is also a transformation in museology. Museums are not just a building or collection where ancient artifacts are collected and exhibited, as they were when they were first established. In recent years, museums have turned into a branch of science, and education has been at the forefront of the functions undertaken by the museum (Okan, 2018; Tezcan Akmeahmet, & Ödekan, 2006). Museums, which are one of the out-of-school learning environments,

have application areas that can be used effectively for each lesson. Museums play an important role in revealing abilities and skills that cannot be realized in formal classroom environments, as they provide students with the opportunity to encounter real objects. Science centers and science museums bring children, young people and adults together with science through experimental and applied activities (Şahan, 2005). The concept of “living museum”, which is used synonymously with the open-air museum, is also used for different types of museums such as botanical gardens. In natural history museums, the causes and consequences of natural events, habitats of living things, life styles, extinct creatures can be examined. Museum education has an important role in recognizing and learning different cultures. Thanks to the museum education given, individuals get to know new cultures and develop their awareness of cultures. Teachers are of great importance for museums to be useful in education. In order to integrate museums, which are one of the out-of-school learning environments, into the curriculum, teachers need to know where to go and make a good lesson plan about what gains can be achieved in the museum (Aykaç, Güneröz, & Aykaç, 2021; Sağlamgüncü, 2023). In this research, it is aimed to examine the theses made on museum education in Turkey between 2018 – 2022 according to various criteria.

Method

The method of this study was determined as document analysis, which is one of the qualitative analysis methods. Document analysis is a type of qualitative research in which documents are interpreted around an evaluation, around the researcher (Research Methodology in Education, 2022; Kiral, 2020; Sak ve diğerleri, 2021). The study group of this research consists of 17 master's and 3 doctoral theses written on museum education in Turkey between the years 2018-2022. As the data collection tool of the research, the Higher Education Council National Thesis Center Database offered on the internet by the Council of Higher Education was used (Ulusal Tez Merkezi, 2022). The analysis of the data of the research was done descriptively. Descriptive analysis is explained as the definition of data with the help of codes or themes without examining the relationship between them in depth (Cote, 2021).

Discussion and Result

In the research, it was determined that in the theses related to museum education, in the criterion of publication type, more postgraduate studies were conducted. Similarly, in the studies conducted by Salbacak (2011), Er Tuna, & Kaya (2022), Yıldız Yılmaz, & Mentiş Taş (2017), it was determined that the most of the theses related to museum education belonged to the graduate type. The doctoral thesis is a specific field in which detailed researches that require more expertise to study and can be carried out by consultants who are experts in this field. As Erbay (2017) stated, this may be an indication that museum education is not given enough importance.

In the research, the least number of studies were conducted in 2018 (Yurtsever, 2018) and 2020 (Aydoğan, 2020; Akıncı, 2020), and the highest number of studies were conducted in 2019 (Çadallı,

2019; Erem, 2019; Aslan, 2019; Sofuoğlu, 2019; Ertürk, 2019; Uğur Dengiz, 2019; Akyalçın, 2019; Şişman, 2019) and 2022 (Sak, 2022; Kala, 2022; Ekim, 2022; Eşki, 2022; Baltacı, 2022). Similarly, in the study conducted by Er Tuna & Kaya (2022), it was determined that the most written thesis on museum / museum education was in 2019. In 2018, information about out-of-school learning and museum education was added to the social studies curriculum.

In the research, it was determined that the most postgraduate theses on museum education were in Ankara University (Aslan, 2019; Uğur Dengiz, 2019; Akıncı, 2020; Kesebir Turgut, 2021; Akyel, 2021; Sak, 2022; Ekim, 2022). As a matter of fact, considering that there is a Museum Education Department in Ankara University Social Sciences Institute, this is an expected result (Erbay, 2017). In the research, it was determined that the theses related to museum education were mostly associated with the use of virtual museums (Kesebir Turgut, 2021; Ekim, 2022) and were made between 2021 and 2022. Similarly, in the study conducted by Er Tuna & Kaya (2022), it was determined that the master's theses on museum / museum education were mostly associated with the use of virtual museums. Considering that generally written theses are about collecting information about museums or examining written works in museums, it may be appropriate to use descriptive scanning method by researchers. Although there are postgraduate museum education programs in 6 universities in Turkey, it is seen that the number of theses between the years 2018-2022 is quite low. According to Erbay (2017), the initiation of museology education in universities in 1989, the lack of academic staff and the absence of expert staff trained in this field have negatively affected museology education. This situation, which is stated in the literature, may be an indication of the insufficient importance given to museum education and the inadequacy of academicians.

Giriş

Müze eğitimi entelektüel, bilişsel, duyuşsal birçok boyutu olan bir eğitimidir. Müze eğitimi ile pedagojik yöntemler kullanılarak çeşitli kavram, değer ve bilgilerden yola çıkarak bireylerin kültürlenme süreci geliştirilir. Bu süreç altında "okul dışı eğitim" in etkili örneklerinden birisidir (Çakır İlhan, 2019).

Dünyada her alanda yaşanan gelişmelere paralel olarak müzecilikte de bir dönüşüm yaşanmaktadır. Müzeler ilk kuruldukları zamanlardaki gibi sadece eski eserlerin toplanıp sergilendiği bir bina ya da koleksiyon değildir. Son yıllarda müzeler bir bilim dalına dönüşmüş, eğitim müzenin üstlendiği işlevlerin başında gelmiştir. Artık müzelerde aktif öğrenme söz konusudur. Müzelerde toplumun farklı kesimlerine göre düzenli faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Ayrıca müzeler eğitim-öğretim kurumları ile de iş birliği içerisinde olup, bu ortamlarda planlı ve programlı etkinlikler yapılmaktadır (Okan, 2018; Tezcan Akmehtem, & Ödekan, 2006).

Okul dışı öğrenme ortamlarından birisi olan müzelerde her ders için etkili olarak kullanılacak uygulama alanları yer almaktadır. Öğrencilere gerçek nesnelere karşılaşıma olanakları sağlaması sebebiyle müzeler, formal sınıf ortamlarında gerçekleştirilemeyen yetenek ve becerilerin ortaya çıkarılmasında önemli rol oynamaktadır (Şahan, 2005).

Müzeler; koleksiyonlarına, koleksiyonlarını sergileme biçimlerine, metodolojisine, hizmet verdikleri alanlara, yönetimlerine, ilgili bilim dallarına göre farklı şekillerde sınıflandırılabilirler (Alpagut, 2002; akt, Bozdoğan, 2011). Müzeler genel olarak şöyle sınıflandırılabilir:

- 1- Genel Müzeler
- 2- Arkeoloji Müzeleri
- 3- Etnografya Müzeleri
- 4- Sanat Müzeleri
- 5- Tarih Müzeleri
- 6- Doğa Tarihi Müzeleri
- 7- Bilim ve Teknoloji Müzeleri
- 8- Endüstri Müzeleri (MEB, 2019).

Fen eğitimi açısından ele alındıklarında bilim merkezleri, botanik bahçeleri, planetaryumlar, özel müzeler, jeoloji müzeleri ile arboretumlar da müze kategorisinde yer alabilir.

Bilim merkezleri ve bilim müzeleri çocuk, genç, erişkin her yaştan kesimi deneysel ve uygulamalı etkinliklerle bilimle buluşturmaktadır. Açık hava müzesi ile eş anlamlı olarak kullanılan “yaşayan müze” kavramı botanik bahçeleri gibi farklı müze türleri için de kullanılmaktadır. Doğa tarihi müzelerinde doğa olaylarının neden ve sonuçları, canlıların yaşam alanları, yaşam biçimleri, nesli tükenmiş canlılar incelenebilir. Madenler, deprem oluşumu, astronomi vb. birçok olay bu müzelerde atölye çalışmalarına dönüşebilir (Aykaç, Güneröz, & Aykaç, 2021).

Okul dışı öğrenme alanı için müzeye gitmenin mümkün olmadığı durumlarda aynı çalışma “müzeymiş” gibi düzenlenen bir ortamda da gerçekleştirilebilir. Sınıf ya da okulun başka bir yeri müze ortamı haline dönüştürülebilir. Örneğin bir arkeoloji müzesi yoksa arkeoloji müzelerinde yer alan nesnelerin fotoğrafları sınıfın duvarlarına asılabilir ya da öğrencilerin kil hamuru vb. malzemelerle kendileri tarafından yapılan nesnelerle aynı çalışma gerçekleştirilebilir” (MEB, 2019).

Öğrenme ile müze arasında 3 tür eğitimsel ilişki kurulabileceği belirtilmektedir (Öztürk Kömleksiz, 2019):

- 1 – Müze türü ile öğrenilecek konunun ilişkisinin kurulması
- 2 – Müzenin bilgi aracı olarak kullanılması
- 3 – Müzenin farklı bir beceriyi kazandırmak için kullanılması.

Müze eğitimi özellikle farklı kültürlerin tanınıp öğrenilmesinde önemli bir role sahiptir. Verilen müze eğitimi sayesinde bireyler yeni kültürleri tanır ve kültürlere yönelik farkındalık duygularını geliştirirler. Bununla birlikte müze eğitimi yeni öğrenilen farklı kültürler sayesinde bireylerin topluma uyum sağlamalarını da kolaylaştırmaktadır. Müze eğitimi sayesinde bireyler müzedeki eserleri sadece bir obje olarak görmez, bu eserlerin geçmişte bilim, sanat ve teknolojiyle olan bağlantılarını

da öğrenirler. Müze eğitimi bireylerin müzedeki eserler hakkında bilgi sahibi olma meraklarını da harekete geçirerek, araştırma kabiliyetlerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Sağlamgüncü, 2023).

Türkiye’de müze eğitimi üniversitelerde lisans ve lisansüstü olmak üzere iki düzeyde yer almaktadır. Müze eğitimi lisans düzeyinde, Dokuz Eylül Üniversitesi Müzecilik Bölümü’nde yer almaktadır (YÖK Atlas, 2023). Lisansüstü düzeyde; Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi’nde faaliyetini sürdürmektedir (Erbay, 2017; Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2023). Türkiye’de müze eğitimi üniversitelerde lisansa göre lisansüstü düzeyde daha çok ağırlık gösterdiği anlaşılmaktadır.

Araştırmanın önemi

Müzelerin eğitimde yararlı olabilmesi için öğretmenlerin önemi büyüktür. Okul dışı öğrenme ortamlarından birisi olan müzelerin ders programlarına entegre edilebilmesi için öğretmenlerin hangi konuda nereye gideceğini iyi bilmesi, müzede hangi kazanımların gerçekleştirilebileceğine dair iyi bir ders planı yapması gerekir (Öztürk Kömleksiz, 2019).

Müze eğitiminin en genel amacı, müzede sergilen nesnelere ziyaretçi ile buluşturarak yaşayarak ve ziyaretçilerin deneyimleyerek öğrenmelerini sağlamaktır (Özmen, 2018). Müze eğitimi uygulanırken aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

- 1- Etkinliklerde oyun, resim, müzik vb. yararlanılmalı, tekdüze eğitimden kaçınılmalıdır.
- 2- Etkinlikler katılımcıların bireysel farklılık, hazırbulunuşluk ve ihtiyaçlarına göre hazırlanmalıdır.
- 3- Etkinlikler çoğunlukla grupla yapıldığı için etkili grup çalışmalarına dikkat edilmeli, katılımcıların beklentileri dikkate alınmalıdır.
- 4- Etkinlikler katılımcıların günlük yaşamla ilişkilendirilebilecekleri şekilde kazanımlara uygun yöntemleri içermelidir. Etkinlikler dersler ve programla ilişkilendirilmelidir (Çakır İlhan, 2019).

Son yıllarda müzelerde, çağdaş eğitim anlayışına uygun olarak her kesimden insana hitap edebilecek şekilde birçok program ve etkinlik gerçekleştirilmektedir. Türkiye’de son yıllarda müzelerde özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencileri de kapsayacak şekilde birçok atölye etkinlikleri ve uygulamaları yapılsa da özel gereksinimli bireyler için müze eğitimi uygulamalarının oldukça az olduğu belirtilmektedir (Erdoğan, 2017).

Araştırmanın amacı

Literatürde müze (Yıldız Yılmaz, & Mentiş Taş, 2017), müze eğitimi (Salbacak, 2011; Akkaya, Şahin, & Yıldız, 2019), müze ve müze eğitimi (Er Tuna, & Kaya, 2022; Sağlamgüncü, 2023) ile ilgili lisansüstü tezlerinin incelendiği sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Araştırma kapsamında Türkiye’de 2018 – 2022 yılları arasında müze eğitimi ile ilgili yapılan tezler çeşitli kriterlere göre incelenmiştir. Bu sebeple aşağıda araştırma soruları sıralanmıştır:

1. Müze eğitimi ile ilgili tezlerin yıllara göre dağılımları nasıldır?
2. Müze eğitimi ile ilgili tezlerin yayın türüne göre dağılımları nasıldır?
3. Müze eğitimi ile ilgili tezlerin yayın diline göre dağılımları nasıldır?
4. Müze eğitimi ile ilgili tezlerin enstitülere göre dağılımları nasıldır?
5. Müze eğitimi ile ilgili tezlerin üniversitelere göre dağılımları nasıldır?
6. Müze eğitimi ile ilgili tezlerin disiplin alanı hangisidir?
7. Müze eğitimi ile ilgili tezlerin ilişkilendirildiği konulara göre dağılımı nasıldır?
8. Müze eğitimi ile ilgili tezlerde kullanılan araştırma yöntemleri nelerdir?
9. Müze eğitimi ile ilgili tezlerde kullanılan araştırma desenleri nelerdir?
10. Müze eğitimi ile ilgili tezlerde çalışma grupları kimlerden oluşmaktadır?
11. Müze eğitimi ile ilgili tezlerde örneklenen müze hangisidir?
12. Müze eğitimi ile ilgili tezlerde kullanılan veri toplama araçları nelerdir?
13. Müze eğitimi ile ilgili tezlerde kullanılan veri analiz yöntemleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın modeli

Bu çalışmanın yöntemi nitel analiz yöntemlerinden biri olan doküman analizi olarak belirlenmiştir. Doküman analizi bir değerlendirme etrafında, dokümanların araştırmacı etrafında yorumlandığı bir nitel araştırma türüdür. Doküman analizi ile dokümanlar titizlikle incelenir. Doküman analizi bir araştırmanın tamamlayıcısı da olabilirken, tek başına bir yöntem olarak da kullanılabilir (Research Methodology in Education, 2022; Kırıl, 2020; Sak ve diğerleri, 2021).

Belgeleri analiz etmek, araştırmacıların birincil kaynakları veya konuyla kişisel deneyimleri olan kişilerin orjinal anlatımlarını anlamasına ve kategorize etmesine yardımcı olur. Doküman analizi, araştırmacılar tarafından kullanılan nitel bir araştırma tekniğidir. Süreç, elektronik ve fiziksel belgeleri yorumlamak, anlamlarını anlamak ve sağladıkları bilgilere göre geliştirmek için değerlendirmeyi içerir. Araştırmacılar doküman analizi için üç ana belge türü kullanabilirler:

1. Kamu kayıtları: Genellikle bir devlet kurumunun veya eğitim kurumunun faaliyetlerinin herkesin erişebileceği resmi kayıtlarıdır. Nüfus sayım bilgileri, doğum ile ölüm kayıtları ve mahkeme kayıtları örnek verilebilir.
2. Kişisel belgeler: Bireyin kendi deneyimlerinin anlatımlarına atıfta bulunur. Günlükler, dergiler, e-postalar, bloglar örnek verilebilir.

3. Fiziksel kanıt: Araştırma ortamında bulunan nesnelere içerir. El ilanları, posterler ve eğitim materyalleri örnek verilebilir (Document Analysis Guide: Definition and How To Perform It, 2022).

Bu araştırmada Türkiye’de 2018 – 2022 yılları arasında müze eğitimi ile ilgili yazılan lisansüstü tezlerin incelenmesi yapılmıştır. Tezler belli kriterlere göre incelenip yorumlandığı için bu araştırma için doküman analizi tekniği uygun görülmüştür.

Araştırmanın çalışma grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’de 2018-2022 yılları arasında müze eğitimi ile ilgili yazılan 17 yüksek lisans ve 3 doktora tezi oluşturmaktadır.

Veri toplama araçları ve süreci

Araştırmanın veri toplama aracı olarak Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından internet ortamında sunulan Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı’ndan faydalanılmıştır (Ulusal Tez Merkezi, 2022). YÖK Ulusal Tez Merkezi sitesinde yer alan arama butonuna “müze eğitimi” yazılarak “tez adı” seçeneği seçilerek arama yapılmıştır. Bulunan 20 tez belirli kriterlere göre incelenmiştir.

Verilerin analizi

Araştırmanın verilerinin çözümlenmesi betimsel olarak yapılmıştır. Betimsel analiz, verilerin aralarındaki ilişkinin derinlemesine incelenmeden kodlar veya temalar yardımıyla tanımlanması olarak açıklanmaktadır (Cote, 2021). Doküman analizi yardımıyla 20 tez bilgisayar ortamına aktarılmış, ardından tezler istenilen kriterlere göre yüzde ve frekans değerleri verilerek analiz edilmiştir.

Bulgular

Bu çalışmada Türkiye’de 2018 – 2022 yılları arasında müze eğitimi ile ilgili yapılan araştırmaların çeşitli kriterlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın amacına yönelik bulgular aşağıda sıralanmıştır.

Tablo 1.
Tezlerin Yıllara, Yayın Türü ve Yayın Diline göre Dağılımı

Yıl	Frekans	Yüzde
2018	1	5
2019	8	40
2020	2	10
2021	4	20
2022	5	25
Yayın türü		

Yüksek lisans	17	85
Doktora	3	15
Yayın dili		
Türkçe	19	95
İngilizce	1	5
Toplam	20	100

Tablo 1 incelendiğinde, müze eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalarda, yayın yılı esas alındığında, en az çalışmanın 2018 yılında (1) ve en fazla çalışmanın 2019 yılında (8) yapıldığı; yayın türü kriterinde, yüksek lisans çalışmasının daha çok yapıldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, müze eğitimi ile ilgili çalışmalarda, yayın dili söz konusu olduğunda Türkçe yazılmış lisansüstü çalışmanın daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2.

Tezlerin Üniversitelere, Enstitülere ve Disiplin Alanına göre Dağılımı

Üniversite	Frekans	Yüzde
Eskişehir Osmangazi	1	5
Yıldız Teknik	1	5
Anadolu	1	5
Pamukkale	1	5
Necmettin Erbakan	1	5
Trakya	1	5
Gaziantep	1	5
İhsan Doğramacı Bilkent	1	5
Ankara	7	35
Gazi	1	5
İnönü	1	5
Bartın	1	5
İstanbul	1	5
Marmara	1	5
Enstitü		
Türkiyat Araştırmaları	1	5
Sosyal Bilimler	2	10
Lisansüstü Eğitim	2	10
Eğitim Bilimleri	15	75
Toplam	20	100

Tablo 2 incelendiğinde, müze eğitimi ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmaların en çok Ankara Üniversitesi'nde (7) yapıldığı, en çok Eğitim Bilimleri Enstitülerinde (15) yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 3.*Tezlerin Disiplin Alanına göre Dağılımı*

Disiplin alanı	Frekans	Yüzde
Eğitim programları ve öğretim	1	5
Disiplinlerarası müze eğitimi	5	25
Temel eğitim	2	10
Türkçe ve sosyal bilimler	4	20
Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi	1	5
Güzel sanatlar	3	15
Eğitimde psikolojik hizmetler	1	5
Sosyal bilgiler	1	5
Görsel kültür	1	5
Müze eğitimi	1	5
Toplam	20	100

Tablo 3 incelendiğinde, müze eğitimi ile ilgili, disiplin alanı kriteri baz alındığında, en fazla lisansüstü çalışmaya sahip olan disiplin alanının Disiplinlerarası Müze Eğitimi (5) ile Türkçe ve Sosyal Bilimler (4) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.*Tezlerin İlişkilendirildiği Konulara göre Dağılımı*

İlişkilendirilen konular	Frekans	Yüzde
Deneyim ve iş birliklerin algılanması	1	5
Yunanistanda müzecilik ve müze eğitimi derslerinin değerlendirilmesi	1	5
Özyeterlik inançları	1	5
Çevre müze eğitimi modül önerisi / tasarımı	2	10
Server efendi sergi salonu koleksiyonunun değerlendirilmesi	1	5
Eleştirel düşünme ve problem çözme becerisine etkisi	1	5
Sosyal bilgiler dersinde öğretmenlerin görüşleri	1	5
Mimarlık öğrencilerinin kenti müze eğitimi kapsamında değerlendirmeleri	1	5
Müze eğitimi etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi	1	5
Sanat kültürüne ve yaratıcılığa etkisi	1	5
Atatürk döneminde müze eğitimi	1	5
Kültürel varlıklara ilişkin öğrencilerde farkındalık oluşturma bilinci	1	5
Özel bireylere yönelik müzelerin fiziki durumlarının değerlendirilmesi	1	5
Somut kültürel miras / kültürel miras bilinci	2	10

Dijital çizgi romanların öğrencilerin başarılarına etkisi	1	5
Arkeoloji eğitimindeki yeri	1	5
Yapay zekanın kullanılması	1	5
Seçmeli müze eğitimine ilişkin görüşler	1	5
Toplam	20	100

Tablo 4’e göre, müze eğitimi ile ilişkilendirilen konular baz alındığında, en fazla konuların “çevrimiçi müze eğitimi modül önerisi / tasarımı” (2) ve “somut kültürel miras ve bilinci” (2) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. T

ezlerin Araştırma Yöntemlerine ve Araştırma Desenlerine göre Dağılımı

Araştırma türü	Frekans	Yüzde
Nitel	12	60
Nicel	4	20
Karma	4	20
Araştırma deseni		
Durum	3	15
Betimsel tarama	7	35
Fenomenolojik (Olgu)	2	10
Tarama	3	15
Yarı deneysel	1	5
Açımlayıcı sıralı	3	15
Gömülü	1	5
Toplam	20	100

Tablo 5 incelendiğinde, müze eğitimi ile ilgili yapılan tezlerde kullanılan araştırma yöntemlerinin en fazla nitel yöntemde (12) ve betimsel tarama deseninde (7) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 6.

Tezlerin Örneklem Türüne ve Örneklenen Müzeye göre Dağılımı

Örneklem		Frekans	Yüzde
Çalışma Grubu			
	Arşivistler	1	3,7
	Öğretmenler	4	14,8
	Öğretim elemanları	2	7,4
	Müze çalışanı	1	3,7
	Üniversite öğrencileri	3	11,1
	Lise öğrencileri	2	7,4
	Ortaokul öğrencileri	4	14,8
Doküman			
	Arkeoloji lisans programları	1	3,7

	Müzecilik veya müze eğitimi dersleri	1	3,7
	Müzelerde yer alan numuneler	1	3,7
	Müzeler hakkında basılı yayınlar	3	11,1
	Yapay zeka uygulamaları	1	3,7
	Müzelere ait web sayfaları	3	11,1
Örneklenen Müze			
Bilim		2	28,6
	Bilim Müzesi	1	14,3
	Ankara Üniversitesi Anatomi Müzesi	1	14,3
Tarih ve kültür		4	61,5
	Tahtalı Hamam Müzesi	1	14,3
	Malatya Etnografya Müzesi	1	14,3
	Malatya Arkeoloji Müzesi	1	14,3
	Server Efendi Sergi Salonu	1	14,3
	MTA Şehit Cuma Dağ Tatbikat Tarihi Müzesi	1	14,3

Tablo 6 incelendiğinde, müze eğitimi ile ilgili yapılan tezlerde seçilen örneklem türü, çalışma gruplarında ortaokul öğrencilerinin (4) ve öğretmenlerin (4), dokümanda ise web sayfaları (3) ile basılı yayınların (3) en fazla kullanıldığı tespit edilmiştir. Tezlerde araştırmacılar veya katılımcılar tarafından gidilen müzelerin en fazla tarih ve kültür temalı olduğu saptanmıştır.

Tablo 7.

Tezlerin Veri Toplama Aracına ve Veri Analiz Yöntemine göre Dağılımı

Veri toplama aracı	Frekans	Yüzde
Gözlem	4	12,4
Anket	3	9,3
Kişisel bilgi formu	2	6,2
Öz yeterlik inanç ölçeği	1	3,1
Yarı yapılandırılmış görüşme	7	21,7
Başarı testi	2	6,2
Odak grup görüşmesi	2	6,2
Soyut kültürel mirasa yönelik tutum ölçeği	1	3,1
Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutum ölçeği	2	6,2
Müze eğitimini değerlendirme ve ihtiyaç belirleme formu	1	3,1
Görüşme formu	2	6,2
Alan notları	1	3,1
Katılımcı günlüğü	1	3,1
Araştırmacı günlüğü	1	3,1
Eleştirel düşünme ölçeği	1	3,1
Müze gezisi etkinlikleri	1	3,1

Veri analiz yöntemi		
Betimleyici istatistik	2	8
Betimsel analiz	5	20
İçerik analizi	6	24
Rapor	1	4
Doküman inceleme	7	28
Belge tarama	2	8
Tematik analiz	1	4

Tablo 7 incelendiğinde, müze eğitimi ile ilgili yapılan tezlerde kullanılan veri toplama aracının en fazla yarı yapılandırılmış görüşme formu (7) olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, veri analiz yöntemlerinin çoğunlukla içerik analizi (6) ve betimsel analiz (5) olarak kullanıldığı saptanmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Bu bölümde sonuçlar literatürde yer alan araştırmalara dayanarak tartışılmıştır.

Araştırmada müze eğitimi ile ilgili tezlerde, yayın türü kriterinde, yüksek lisans çalışmasının daha çok yapıldığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Salbacak (2011), Er Tuna, & Kaya (2022), Yıldız Yılmaz, & Mentiş Taş (2017) tarafından yapılan çalışmalarda da müze eğitimi ile ilgili yapılan tezlerin en fazla yüksek lisans türüne ait olduğu tespit edilmiştir. Doktora tezi kapsamlı, çalışılması daha uzmanlık gerektiren detaylı araştırmaları ve bu alanda uzman olmuş danışmanların yürütebileceği aynı zamanda spesifik bir alandır. Erbay (2017)'ın da belirttiği gibi bu durum müze eğitimine yeterince önem verilmediğinin göstergesi olabilir. Bununla birlikte, müze eğitimi hem okul dışı öğrenme eğitimi alanında uzmanlığı hem de her branşın ayrı uzmanlığını gerektiren özel bir alandır. Her branşta alan konularının müze eğitimine entegre edilmesini kapsayan öğrencilerin yaş ve seviye durumlarının uygun olarak verilmesi gereken bir eğitimidir.

Araştırmada en az çalışmaların 2018 (Yurtsever, 2018) ve 2020 (Aydoğan, 2020; Akıncı, 2020) yıllarında yapıldığı ve en fazla çalışmanın 2019 (Çadallı, 2019; Erem, 2019; Aslan, 2019; Sofuoğlu, 2019; Ertürk, 2019; Uğur Dengiz, 2019; Akyalçın, 2019; Şişman, 2019) ve 2022 (Sak, 2022; Kala, 2022; Ekim, 2022; Eşki, 2022; Baltacı, 2022) yıllarında yapıldığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Er Tuna & Kaya (2022) tarafından yapılan çalışmada da en fazla 2019 yıllarında müze / müze eğitimi hakkında tez yazıldığı saptanmıştır. 2018 yılında sosyal bilgiler dersi programına okul dışı öğrenme ve müze eğitimi ile ilgili bilgiler eklenerek düzenlenmiştir. Bu durum da müze eğitimi ve müze konularında 2018 yılına yakın yıllarda yazılan tezlerin sayısını arttırmış olabilir.

Araştırmada, müze eğitimi ile ilgili lisansüstü tezlerin en fazla Ankara Üniversitesi (Aslan, 2019; Uğur Dengiz, 2019; Akıncı, 2020; Kesebir Turgut, 2021; Akyel, 2021; Sak, 2022; Ekim, 2022) bünyesinde olduğu tespit edilmiştir. Nitekim, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü içerisinde Müze Eğitimi Bölümü olduğu göz önüne alındığında bu durum beklenen bir sonuçtur (Erbay, 2017).

Araştırmada müze eğitimi ile ilgili tezlerin en çok sanal müze kullanımı (Kesebir Turgut, 2021; Ekim, 2022) ile ilişkilendirildiği ve 2021 ile 2022 yılları arasında yapıldığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Er Tuna & Kaya (2022) tarafından yapılan çalışmada müze / müze eğitimi ile ilgili yapılan yüksek lisans tezlerinin en fazla sanal müze kullanımı konusuyla ilişkilendirildiği tespit edilmiştir. 2020 yılında gerçekleşen pandemi sürecinin bu tezlerin konusunu etkilediği düşünülmektedir. Teknoloji çağında artık online eğitimin de revaçta olduğu bir dönemde sanal müze veya çevrimiçi müzeler bireylerin alılabileceği ve sevebileceği müze seçeneklerinden biri olarak dizayn edilebilir.

Bu çalışmada müze ile ilgili tezlerde örneklem türü, çalışma grubu olarak en fazla ortaokul öğrencilerinin (Sevigen, 2021; Kaba, 2021; Eşki, 2022) seçildiği, dökümanda ise web sayfaları ve basılı yayınların (Akyel, 2021) kullanıldığı saptanmıştır. Benzer şekilde, Er Tuna & Kaya (2022), Yıldız Yılmaz & Mentiş Taş (2017), & Sağlamgüncü (2023) tarafından yapılan araştırmalarda çalışma grubu olarak en fazla öğrencilerin seçildiği tespit edilmiştir. Müzeler, her kademedeki ve her yaşta öğrencinin dikkatini yetişkin bireylere göre daha çok çekmektedir. Bu sebeple araştırmacıların daha çok öğrencilerle çalışması beklenen bir durumdur. Ancak, müze eğitiminin çalışma grubu incelendiğinde okul öncesine devam eden öğrencilerle hiç çalışılmadığı dikkat çekmiştir. Müze eğitimi dersini verebilecek eğitim fakültesi öğrencileri ile de yeterince çalışılmadığı görülmektedir.

Araştırmada müze eğitimi ile ilgili tezlerin çoğunluğunda betimsel tarama deseninin (Aydoğan, 2020; Akıncı, 2020; Akyalçın, 2019; Aslan, 2019; Baltacı, 2022; Sak, 2022) kullanıldığı tespit edilmiştir. Benzer olarak, Salbacak (2011) tarafından yapılan bir çalışmada da müze eğitimi ile ilgili yapılan tezlerde en fazla betimsel tarama deseninin kullanıldığı tespit edilmiştir. Genellikle yazılan tezlerin, müzeler hakkında bilgi toplanması veya müzelerdeki yazılı eserlerin incelenmesi üzerine olduğu göz önüne alınarak betimsel tarama yöntemi kullanılması araştırmacılar tarafından uygun görülmüş olabilir. Nitekim, bu çalışmada veri analizi olarak en çok doküman analizinin kullanıldığının saptanması bu sonucu destekler niteliktedir.

Türkiye'de 6 üniversitede lisansüstü müze eğitimi programı olmasına rağmen, 2018-2022 yılları arasındaki tez sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Erbay (2017)'e göre, üniversitelerde müzecilik eğitimine 1989'da başlanması, akademik kadro olmaması ve bu alanda yetişmiş uzman kadroların bulunmaması müzecilik eğitimi olumsuz yönde etkilemiştir. Alan yazında belirtilen bu durum müze eğitimine yeterince önem verilmediğinin hem de akademisyen yetersizliğinin göstergesi olabilir.

Araştırmanın sonuçlarına bağlı olarak,

1. Müzelerin son yıllarda önemini arttırarak devam ettiği bir zamanda müze eğitimi ile ilgili Türkiye'de 2018 – 2022 yılları arasında yazılan lisansüstü tez sayısı az olarak tespit edilmiştir. Bu sebeple müze eğitimi ile ilgili daha fazla lisansüstü çalışmanın yapılması araştırmacılara önerilebilir.
2. Müze eğitimi ile ilgili lisansüstü çalışmalar genelde Ankara Üniversitesi bünyesinde yer almaktadır. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müze Eğitimi Bölümü olduğu göz önüne alındığında bu durum beklenen bir sonuçtur. Ancak Dokuz Eylül Üniversitesinde

de müzecilik bölümü vardır ve bu araştırmada müze eğitimi ile yapılan herhangi bir teze rastlanmamıştır. Bu nedenle müze eğitimine daha çok önem verilmesi ve diğer üniversitelerde de Müze eğitimi ile ilgili lisansüstü tezler yapılması önerilmektedir.

3. Araştırmada müze ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerde çalışma grubu olarak ortaokul öğrencilerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Oysa müzeler okul öncesinden üniversiteye kadar eğitimin her kademesinde kullanılabilir. Erbay (2017)'e göre, müzecilik bölümü Türkiye'de 4 üniversitede lisans, 6 üniversitede yüksek lisans seviyesinde yer almaktadır. Buna rağmen tezlerde çalışma grubu olarak üniversite öğrencileri pek fazla tercih edilmemesi dikkat çekicidir. Bu sebeple, üniversite öğrencilerinin tez çalışmalarında örneklem grubu olarak yer alması önerilmektedir.
4. Türkiye'de yenilenen öğretmen yetiştirme alanlarına her branşa "müze eğitimi" dersi eklenmesine rağmen bu alanlarda yeterince çalışma olmadığı görülmektedir. Bu sebeple müze eğitiminin etkili ve verimli verilebilmesi için bu konuda çalışmalar yapılması önem kazanmaktadır. Müze eğitimine hitap eden tüm yaş gruplarını kapsayan öğrencileri de hedefleyen diğer branşlar da araştırmalar yapılması önerilmektedir.
5. Müzelerin eğitimde etkili kullanılabilmesi için öncelikle müzelerin öğretmen adaylarına tanıtılması ve daha sonra eğitim programlarına nasıl entegre edilebileceği, bilgi aracı olabileceğine dair alanda yetişmiş uzman araştırmacılar tarafından okul dışı eğitimle ilişkilendirilmesine yönelik araştırmalar yapılması önerilmektedir.
6. Bu araştırmada, Türkiye'de 2018-2022 yılları arasında müze eğitimi ile ilgili yapılan tezler incelenmiştir. Müze eğitimi, sadece tarih ve sosyal bilgiler değil birçok branşı kapsayan disiplinlerarası bir alandır. Bu sebeple, diğer tüm branşlarda olduğu gibi, fen eğitimi alanında da müze eğitimi ile ilgili çalışmaların yürütülmesi önerilmektedir.

Kaynakça

- Akıncı, Y. (2020). *Arkeoloji eğitiminde müze eğitiminin yeri*. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Akkaya, S., Şahin, S., & Yıldız, A. N. (2019). Müze eğitimi konulu lisansüstü tezlerin incelenmesi. [Sözlü Bildiri] 3. *Uluslararası Sanat ve Estetik Sempozyumu*.
- Akyalçın, A. (2019). *Müze eğitiminin sanat kültürümüze ve yaratıcılık anlayışına katkıları*. (Yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi.
- Akyel, S. (2021). *Server Efendi Sergi Salonu, Kuyud-ı Kadime koleksiyonu'nun müze eğitimi bağlamında değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (2023). <http://egitim.ankara.edu.tr/disiplinlerarası-muze-egitimi/> (7 Nisan 2023'de aktarılmıştır.)
- Aslan, A. A. (2019). *Müze eğitiminde yapay zekanın kullanılması*. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Aydoğan, Y. (2020). *Kültürel miras bilinci kazanımıyla ilgili müze eğitimi dersi üzerine bir durum çalışması*. (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi.
- Aykaç, N., Güneröz, C., & Aykaç, M. (2021). *Müze eğitimi yaratıcı drama uygulamaları*. Pegem Akademi.

- Baltacı, A. (2022). *Atatürk döneminde müze eğitimi: halkevleri örneği (1932 – 1938)*. (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi.
- Bozdoğan, A. E. (2011). *Müzeler*. C. Laçın-Şimşek (Edt), *Fen öğretiminde okul dışı öğrenme ortamları içinde* (ss.24-48) (1. Baskı.). Pegem Akademi.
- Cote, C. (2021). What is descriptive analysis? 5 examples. <https://online.hbs.edu/blog/post/descriptive-analytics#:~:text=Descriptive%20analytics%20is%20the%20process,but%20doesn't%20dig%20deeper>. (12 Nisan 2023'de aktarılmıştır.)
- Çadallı, A. (2019). *Perceptions of practices and partnerships in museum education: A case study*. (Doktora tezi). İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi.
- Çakır İlhan, A. (2019). *Okul dışı öğrenme ortamları içinde Müzeler* (ss.22-43). Pegem A Yayıncılık. Document Analysis Guide: Definition and How to Perform It. (2022). <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/document-analysis> (1 Aralık 2022'de aktarılmıştır.)
- Ekim, O. (2022). *Ankara Üniversitesi Veteriner Anatomi Müzesi eğitim etkinliklerinin değerlendirilmesi ve çevrimiçi müze eğitimi modül önerisi*. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Erbay, F. (2017). Türkiye'de müzecilik eğitiminin üniversitelerde kurumlaşması. *Milli Eğitim*, 214, 105-122.
- Erdoğan, B. (2017). *Özel eğitim kapsamında müze eğitimi uygulamalarının incelenmesi* [Doktora tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Erem, E. (2019). *Sınıf öğretmeni adaylarının seçmeli müze eğitimi dersine ilişkin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi.
- Er Tuna, Y., & Kaya, H. (2022). Sosyal bilgiler öğretimi kapsamında müze ve müze eğitimine yönelik yapılmış lisansüstü tezlerinin incelenmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (19), 515-529.
- Ertürk, M. T. (2019). *8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersinde müze eğitimine dair sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Eşki, H. E. (2022). *Sosyal bilgiler dersine yönelik müze eğitimi etkinliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin akademik başarılarına etkisinin değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi.
- Kaba, G. (2021). *Sosyal Bilgiler dersinde müze eğitimine yönelik geliştirilen dijital çizgi romanın öğrencilerin akademik başarısına ve tutumuna etkisi*. (Yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Kala, F. N. (2022). *Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitimine yönelik öz yeterlik inançları*. (Yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi.
- Kesebir Turgut, G. (2021). *Öğretmenlere yönelik çevrim içi müze eğitimi tasarımının geliştirilmesi (MTA Şehit Cuma Dağ Tabiat Tarihi Müzesi örneği)*. (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi.
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 170-189.
- MEB. (2019). *Müze eğitimi*. Millî Eğitim Bakanlığı Genel Yayın No: 139
- Okan, B. (2018). Günümüz müzecilik anlayışındaki yaklaşımlar ve müze oluşumunu etkileyen unsurlar. *Tykhë Sanat ve Tasarım Dergisi*, 3(4), 215-242.
- Özmen, S. S. (2018). Müze eğitiminin gelişimi. *HUMANITAS-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 301-324.
- Öztürk Kömleksiz, F. (2019). *Etkinliklerle müze eğitim kitabı* (ss. 7).Pegem Akademi.
- Research Methodology in Education. (2022). <https://led500.trubox.ca/2016/244> (1 Aralık 2022'de aktarılmıştır.)
- Sağlamgüncü, A. (2023). Türkiye'de sosyal bilgiler eğitiminde müze eğitimi ile ilgili yapılan araştırmalara yönelik bir meta-sentez çalışması. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 7(1), 308-334.

- Sak, N. (2022). *Yunanistan'daki yükseköğretim programlarında müzecilik ve müze eğitimi derslerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250. <http://doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Salbacak, Z. (2011). *Müze eğitimi alanında yapılmış olan lisansüstü tezlerin ve bitirme projelerinin belirlenen ölçütlere göre incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Sevigen, E. (2021). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze eğitimi uygulamalarının öğrencilerin somut kültürel miras ve ders ile ilgili tutumlarına etkisi ve süreç hakkındaki görüşleri: Bir karma yöntem araştırması*. (Yüksek lisans tezi). Eskişehir Osmaniye Üniwersitesi.
- Sofuoğlu, S. (2019). *Müze eğitiminin eleştirel düşünme eğilimine ve problem çözme becerisine etkisi*. (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi.
- Şahan, M. (2005). Müze ve eğitim. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 487-501.
- Şişman, Z. B. (2019). *Sosyal bilgiler öğretiminde kültürel varlıklara ilişkin öğrencilerde farkındalık bilinci oluşturmada müze eğitiminin etkisi (Malatya ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi.
- Tezcan Akmeahmet, K., & Ödekan, A. (2006). Müze eğitiminin tarihsel gelişimi. *İTÜ DERGİSİ*, 3(1).
- Uğur Dengiz, Ö. (2019). *Mimarlık öğrencilerinin yaşadıkları kentin tarihi mekânlarını müze eğitimi bağlamında deneyimlemelerine yönelik eğitim paketi (Ankara örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Ulusal Tez Merkezi. (2022). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> (1 Aralık 2022'de aktarılmıştır.)
- Yıldız Yılmaz, N., & Mentiş Taş, A. (2017) Türkiye'de 1985-2015 tarihleri arasında yapılmış müze konulu lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Turkish Studies*, 12(4), 603-622.
- YÖK Lisans Atlası. (2023). <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php> (7 Nisan 2023'de aktarılmıştır.)
- Yurtsever, E. Ö. (2018). *Özel gereksinimli bireylere yönelik müzelerde düzenlenen müze eğitimi ve fiziki koşullarının durumu (Ankara ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.